

Podstawowe dane osobowe recenzenta:

Elżbieta Gajewska-Gadzina

Prof. zw. dr hab. UMFC w Warszawie

Dziedzina – *sztuki muzyczne*

Dyscyplina artystyczna – *instrumentalistyka*

Akademia Muzyczna w Krakowie
Dziekan Wydziału Instrumentalnego
wpłynęło dnia 2016 -12- 07 201
nr zał.

Warszawa, 25 listopada 2016

Recenzja pracy doktorskiej

Pani mgr Magdaleny Kuszewskiej

na temat

***„Idiom japońskiej tradycji muzycznej w wybranych utworach
fletowych XX wieku”***

Zleceniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna w Krakowie – Wydział Instrumentalny – pismo z dnia 20 września 2016 roku, zlecenie podjęte zgodnie z art. 14 ust. 2 pkt. 2 oraz art. 20 ust. 5 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, tekst jednolity (Dz. U. z 2003 r. Nr 65 poz. 595; z 2005 r. Nr 164 poz. 1365, z 2010 r. Nr 96 poz. 620, Nr 182 poz. 1228)

Dotyczy

Uchwały nr 106/2016 Rady Wydziału Instrumentalnego z dnia 8 września 2016 roku w sprawie:

- wszczęcia na wniosek pani mgr Magdaleny Kuszewskiej - z dnia 11.04.2013 - przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka
- wyznaczenia recenzentów

W świetle ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65 poz. 595 ze zmianami Dz. U. Nr 164 poz. 1365 z dnia 17.08.2005 r. tekst jednolity art. 6 ust. 1,3) Rada Wydziału Instrumentalnego posiadała uprawnienia do przeprowadzenia przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

Do nadesłanego mi przez Dziekana Wydziału Instrumentalnego pisma sygnowanego datą 20 września 2016 roku informującego o wszczęciu przewodu doktorskiego i wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej Pani mgr Magdaleny Kuszewskiej pt. „Idiom japońskiej tradycji muzycznej w wybranych utworach fletowych XX wieku” została dołączona następująca dokumentacja z posiedzenia Rady Wydziału Instrumentalnego w dniu 27 maja 2013 roku:

- wyciąg z protokołu Rady Wydziału Instrumentalnego z dnia 27 maja 2013 roku
- lista obecności członków Rady w dniu 27.05.2013 r.
- uchwała o wszczęciu przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych i wyznaczeniu promotora
- uchwały o wyznaczeniu recenzentów
- protokoły Komisji Skrutacyjnej
- lista *Minimum kadrowego* w dniu wszczęcia przewodu
- 1 egzemplarz pracy doktorskiej wraz z dokumentacją

Wyniki głosowania dotyczącego wszczęcia przewodu doktorskiego i wyznaczenia promotora:

Liczba uprawnionych członków Rady	27
Obecnych członków Rady	16
Oddano głosów ważnych	16
„Za” głosowało osób	14
Głosów wstrzymujących się	2
Głosów przeciwnych	0

Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwały zostało zachowane.

Wyniki głosowania dotyczącego wyznaczenia recenzentem mej osoby:

Liczba uprawnionych członków Rady	28
Obecnych uprawnionych członków Rady	20
Oddano głosów ważnych	20
Głosów wstrzymujących się	0
Głosów przeciwnych	0

Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwały zostało zachowane.

Niniejszym stwierdzam, że w świetle *Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku art. 14 ust. 2 pkt. 2*, Rada Wydziału Instrumentalnego podjęła prawomocną uchwałę o wszczęciu przewodu doktorskiego na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej – instrumentalistyka – oraz wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej dla Pani mgr Magdaleny Kuszewskiej.

Podstawowe dane o Kandydatce:

Magdalena Kuszewska urodziła się 5 grudnia 1984 roku w Rudzie Śląskiej. W swoim rodzinnym mieście rozpoczęła swą edukację muzyczną na poziomie podstawowym - w Państwowej Szkole Muzycznej pod kierunkiem mgr Anny Kolarz, następnie naukę kontynuowała w Bytomiu w klasie fletu mgr Taczany Czech – w Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej I i II stopnia, którą ukończyła z wyróżnieniem w 2003 roku. Pięcioletnie studia muzyczne odbyła w Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu w klasie fletu prof. Jerzego Mrozika i dr hab. Elżbiety Woleńskiej, które ukończyła w 2008 roku z tytułem magistra sztuki.

Kandydatka była związana pracą jako artystka i pedagog:

- w latach 2003-2008 (w czasie studiów) – współpracowała w charakterze muzyka orkiestrowego z Operą Śląską w Bytomiu, Teatrem Muzycznym Capitol we Wrocławiu, Filharmonią Sudecką w Wałbrzychu, Wrocławską Orkiestrą Kameralną Leopoldinum oraz była członkiem Wrocławskiego Kwartetu Fletów „Syrinx”.
- od 2008 roku zatrudniona była w charakterze **pierwszej flecistki** w orkiestrze Filharmonii im. M. Karłowicza w Szczecinie, jednocześnie będąc członkiem Kwintetu tejże filharmonii – „*Feel Harmony Quintet*” i aktywnie uczestniczyła w życiu muzycznym Szczecina.
- pierwsze prace w roli **pedagoga** podejmowała w latach 2006-2008 w charakterze nauczyciela gry na flecie w PSM I i II stopnia w Zgorzelcu, a następnie w PSM w Kędzierzynie-Koźlu uzyskując po odbyciu stażu stopień nauczyciela kontraktowego.
- w latach 2009-20012 była zatrudniona w PSM im. T. Szeligowskiego w Szczecinie
- jednocześnie w latach 2010-2012 związana była pracą w charakterze wykładowcy w klasie fletu w Akademii Sztuki w Szczecinie.

Osiągnięcia artystyczne i dydaktyczne

Jakkolwiek utalentowana i ambitna flecistka Magdalena Kuszewska jest dopiero na progu swojej kariery artystycznej, już podczas studiów była dostrzeżona i nagradzana na solowych i kameralnych (krajowych i międzynarodowych) konkursach muzycznych (m. in. we Wrocławiu, Jaworze, Tarnowskich Górach, czy Dąbrowie Górniczej).

Z danych zawartych w Jej życiorysie wynika, że predyspozycje do gry zespołowej znajdujące duże uznanie w środowisku muzycznym miały znaczący wpływ na wybór rodzaju Jej pracy zawodowej. Równocześnie z tokiem podjętych studiów angażowana była do zespołów orkiestrowych ważnych placówek artystycznych takich jak: Opera śląska w Bytomiu, Filharmonia Sudecka w Wałbrzychu, Wrocławska Orkiestra Kameralna Leopoldinum, czy Teatr Muzyczny Capitol we Wrocławiu. Po ukończeniu studiów we Wrocławiu podjęła pracę w charakterze pierwszej flecistki w orkiestrze symfonicznej Filharmonii im. M. Karłowicza w Szczecinie, gdzie była **imiennie wyróżniana przez krytyków** muzycznych za interpretację czołowych i najśłynniejszych fletowych partii orkiestrowych m. in. w takich utworach jak:

- „Daphnis et Chloe” M. Ravel’a i „Pavane” G. Faure’go pod dyрекcją Jose Marii Florencio („Kurier Szczeciński” z dnia 6.06.2011 – krytyka napisana przez Bogdana Twardochleba)
- „L’Apres-midi d’un faune” C. Debussy’ego pod dyрекcją Nicolausa Krauze („Kurier Szczeciński” z dnia 12.11.2012 krytyka napisana przez Bogdana Twardochleba)
- „Bolero” M. Ravel’a pod dyрекcją Michała Dworzyńskiego („Kurier Szczeciński” z dnia 11.03.2013 – krytyka napisana przez B.Twardochleba)

Dokumentacja dotycząca działalności artystycznej Doktorantki świadczy o Jej wielotorowej pracy jako **solistki, kameralistki jak i dydaktyka**.

Dokumentacja dotycząca pracy dydaktycznej wskazuje na skuteczność działania popartą nagrodami uczniów na konfrontacjach krajowych w latach 2009-2012.

Ocena pracy doktorskiej

Część opisowa

Praca doktorska Pani mgr Magdaleny Kuszewskiej pt. „Idiom japońskiej tradycji muzycznej w wybranych utworach fletowych XX wieku” przygotowana pod opieką merytoryczną prof. Barbary Świątek-Żelaznej składa się z **dzieła artystycznego** zarejestrowanego na nośniku elektronicznym (płyta CD) **oraz jego opisu** w formie książkowej, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym tytułem.

Tematyka pracy doktorskiej dotyczy świata współczesnej muzyki fletowej, której źródłem inspiracji jest kultura japońska – w tym przypadku oparta na dziełach pięciu wybranych kompozytorów – K. Fukushimy, T. Takemitsu, F. T. Hosokawy, F. Michaela oraz J. Cage’a. Dysertacja skierowana jest do wykonawcy, którego profesjonalnym wyzwaniem w poszukiwaniu właściwej interpretacji jest nie tylko perfekcyjny warsztat instrumentalny, ale **dogłębna wiedza o przesłaniu wykonywanego utworu**. XX wiek w kulturze muzycznej a tym samym na polu gry instrumentalnej charakteryzują z jednej strony - bogactwo literatury stanowiącej wielowiekową światową spuściznę, z drugiej zaś - dzieła będące odzwierciedleniem współczesności wraz z jej nowatorskim językiem oraz różnorodnością kulturowych tradycji.

Współczesnemu wykonawcy stawia się wysokie wymagania zarówno w zakresie umiejętności instrumentalnych jak i wiedzy o historii i specyfice muzycznych zjawisk. Tak więc opanowanie techniki gry zarówno w pojęciu klasycznym jak i awangardowym nie wystarcza, gdyż o poprawności interpretacji decyduje również wiedza o pryncypiach stylistycznych minionych epok, znajomość istoty kompozytorskich trendów muzyki współczesnej oraz świadomość charakteru i roli muzyki poszczególnych kulturowych kręgów światowych, niekiedy tak odrębnych jak tradycja europejska i znacznie starsza kultura krajów dalekiej Azji jak Chiny, Korea i Japonia.

Znaczenie dysertacji Pani Magdaleny Kuszewskiej polega na spełnieniu ważnej roli poznawczej - polegającej na opisanu współzależności wydarzeń historycznych, filozoficznych i religijnych w tradycji muzycznej Japonii - pozwalającej na zrozumienie przesłania zawartego w muzyce pisanej na flet. Bez znajomości charakteru i roli tej muzyki wykonawca narażony jest na niebezpieczeństwo interpretacji niezgodnej z jej przesłaniem i przeznaczeniem.

Obecnie muzyka kompozytorów japońskich cieszy się wielkim zainteresowaniem zarówno wśród instrumentalistów, jak i kompozytorów Zachodu, czy jej odbiorców. Przyczynę tego zjawiska tłumaczą przede wszystkim dwa związane z nim aspekty. Po pierwsze - język muzyki japońskiej znakomicie przystaje do współcześnie stosowanych technik instrumentalnych, co czyni ją atrakcyjną zarówno dla wykonawców jak i twórców krajów zachodnich. Po drugie – muzyka dalekiego Wschodu pociąga odmiennością rozumienia piękna a także sposobu wyrażania ludzkich emocji i tęsknot, co nadaje jej charakter tajemnicy nieznanego świata. **Poruszanie się w tym świecie odmiennej estetyki dzieła wymaga zdobycia odpowiedniej wiedzy. I w tym względzie praca doktorska pani Magdaleny Kuszewskiej spełnia znaczącą rolę poznawczą oraz popularyzatorską.**

Część opisowa bardzo dobrze opracowana pod względem redakcyjnym i merytorycznym ujęta jest w sześciu rozdziałach, z których pierwszy w interesujący sposób opisuje podstawowe aspekty kultury i historii Japonii, a pozostałych pięć poświęconych jest kolejno każdemu z kompozytorów - ich życiu i twórczości oraz wybranym i opisywanym w dysertacji utworom. Celem Doktorantki jest zbadanie, w jaki sposób nawiązania do japońskiej kultury i tradycji muzycznej funkcjonują w ramach wybranych utworów, za pomocą jakich środków kompozytorskich są realizowane w odniesieniu do aspektów współczesnej techniki fletowej, a także jakie są konsekwencje odniesień i nawiązań do orientalnej kultury dla interpretacji wybranych utworów. Dzięki analizie tych dzieł w kontekście wyżej wymienionych problemów odśłania się niewyobrażalna dla „zachodniego” (a nie w pełni wtajemniczonego) odtwórcy **odmienność przesłania i znaczenia japońskiej muzyki.**

Dodatkową wartością pracy doktorskiej jest zwrócenie uwagi na **zjawisko przenikania kultur** – w tym przypadku kultury zachodniej z orientálną kulturą dalekiego Wschodu. Z jednej strony **przejawem tego procesu są dążenia kompozytorów japońskich** do wyrażania wyrosłej z tradycji rodzimej muzyki językiem współczesnych zachodnich technik instrumentalnych, z drugiej zaś, wielkie **zainteresowanie twórców zachodnich bogactwem kultury muzycznej japońskiego narodu**, które stało się pretekstem do licznych eksperymentów łączenia muzyki japońskiej z modernistyczną muzyką Zachodu.

Dzieło artystyczne

Przykładem popartej wiedzą - profesjonalnej i artystycznie doskonałej interpretacji fletowej współczesnej muzyki japońskiej jest **dzieło artystyczne** pani Magdaleny Kuszewskiej prezentujące (w postaci nagrania na płycie CD) pięć utworów twórców współczesnych: trzech kompozytorów japońskich, kompozytora niemieckiego oraz amerykańskiego - pozostających pod wpływem idiomu japońskiej tradycji muzycznej.

Są to:

1. Kazuo Fukushima – ***Mei per flauto solo***
2. Toru Takemitsu – ***Voice per flauto solo***
3. Frank Michael - ***Shakuhachi op. 38 nr 5 fur Flote solo***
4. Toshio Hosokawa – ***Vertical Song I for flute solo***

5. John Cage - *Ryoanji for flute with percussion or orchestral obligato and ad libitum with other pieces of the same title*

Dźwiękowa prezentacja dzieła artystycznego pani Magdaleny Kuszewskiej porusza charyzmatyczną ekspresją osiągniętą z jednej strony poprzez perfekcyjny warsztat instrumentalny świadczący o zgłębieniu zasad znakomitej szkoły gry fletowej, z drugiej zaś dzięki świadomemu odnalezieniu właściwego charakteru muzyki japońskiej.

Orientalne podejście do istoty i roli brzmienia instrumentu, wyczucia czasu oraz znaczenia ciszy w muzyce a także odniesienia do tradycji kultury japońskiej - zostało przez Doktorantkę znakomicie zrozumiane i oddane w kolejnych utworach. W zróżnicowanych pod względem wymagań kolorystycznych dziełach Flecistka popisuje się niezwykłą różnorodnością brzmień poczynawszy od klasycznie czystego i pięknego dźwięku (np. w „*Mei*” Kazuo Fukushima, czy „*Ryoanji*” John’a Cage) – poprzez całą gamę efektów emisyjnych osiąganych dzięki użyciu technik awangardowych (najbardziej różnorodnych i efektownych w „*Vertical Song I*” Toshio Hosokawy) – aż do teatralnego użycia głosu i mowy (w „*Voice*” Toru Takemitsu) oraz efektów perkusyjnych. Użycie współczesnych technik gry w przedstawionych utworach jest założeniem kompozytorskim mającym na celu uzyskanie efektu przypominającego grę na tradycyjnych fletach japońskich. Głęboko emocjonalny sposób użycia ich przez Doktorantkę pozwala **wyobrazić sobie dźwięk fletu** posiadającego „według starożytnej japońskiej legendy - moc dosięgania świata śmierci i uspokajania dusz pozbawionych spoczynku” („*Mei*”), **zrozumieć** istotę patosu teatru japońskiego („*Voice*”), **ujrzeć** wędrujących po kraju Roninów grających na fletach *shakuhachi* („*Shakuhachi*”), w stanie głębokiej medytacji – „poprzez śledzenie subtelnych zmian dźwięku **doświadczać głębokości świata i czasu**” („*Vertical Song*”) lub **kontemplować** tajemnicę japońskiego ogrodu („*Ryoanji*”).

Podsumowanie

Praca doktorska mgr Magdaleny Kuszewskiej jest wynikiem rzetelnych studiów w oparciu o ponad czterdzieści pozycji literatury fachowej o naturze historycznej, teoretyczno formalnej oraz metodyczno wykonawczej - dających podstawy do stworzenia wysoce profesjonalnego dzieła artystycznego.

Kształt dzieła artystycznego oparty na kompendium wiedzy o badanym przedmiocie, będący przykładem profesjonalnej i wysoce artystycznej

interpretacji wybranych utworów fletowych inspirowanych kulturą japońską spełnia niezwykle **ważną rolę dydaktyczną i popularyzatorską**. Ponadto stanowi punkt wyjścia do poszerzenia wiedzy naukowej dotyczącej zjawisk kulturowych skrajnie odmiennych od zachodnich, tradycyjnie dominujących oraz wskazuje na kierunek ewolucji współczesnej światowej kultury muzycznej w aspektach sztuki kompozytorskiej i instrumentalnej stanowiąc tym samym treść tematu pracy.

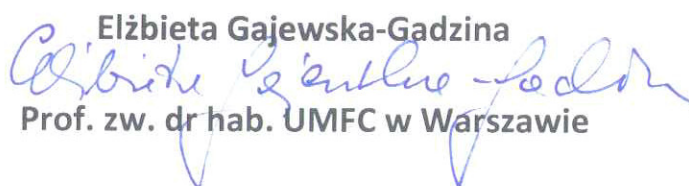
K o n k l u z j a

Praca doktorska Pani mgr Magdaleny Kuszewskiej posiada znaczącą wartość edukacyjną przejawiającą się w dwóch aspektach – artystycznym i teoretycznym. Teoretyczny wykład uwieńczony dźwiękowym przykładem artystycznej realizacji dzieł muzycznych tworzy całokształt dydaktycznej intencji Doktorantki i jest znaczącym wkładem w rozwój dyscypliny przez nią reprezentowanej, jak również w rozwój całej dziedziny sztuk muzycznych.

Niniejszym stwierdzam, że Pani mgr Magdalena Kuszewska wykazała się pełnią wiedzy teoretycznej, instrumentalnej a także umiejętnościami prowadzenia samodzielnej pracy dydaktycznej.

W ten sposób Doktorantka rozwiązała założone zagadnienie artystyczne i spełniła bez zastrzeżeń wymagania art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14.03.2003 roku.

Pracę doktorską Pani mgr Magdaleny Kuszewskiej przyjmuję.

Elżbieta Gajewska-Gadzina

Prof. zw. dr hab. UMFC w Warszawie